

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (štvrtá komora)

z 13. júna 2013*

„Sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov — Nariadenie (EHS) č. 1408/71 —
Osobná pôsobnosť — Priznanie rodinných dávok štátnej príslušníčke tretieho štátu s právom na pobyt
v členskom štáte — Nariadenie (ES) č. 859/2003 — Smernica 2004/38/ES — Nariadenie (EHS)
č. 1612/68 — Podmienka týkajúca sa dĺžky pobytu“

Vo veci C-45/12,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Cour du travail de Bruxelles (Belgicko) z 19. januára 2012 a doručený Súdnemu dvoru 30. januára 2012, ktorý súvisí s konaním:

Office national d'allocations familiales pour travailleurs salariés (ONAFTS)

proti

Radii Hadjovej Ahmedovej,

SÚDNY DVOR (štvrtá komora),

v zložení: predseda štvrtej komory L. Bay Larsen, sudcovia J. Malenovský, U. Løhmus, M. Safjan a A. Prechal (spravodajkyňa),

generálny advokát: Y. Bot,

tajomník: V. Tourrès, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 28. februára 2013,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- R. Hadj Ahmed, v zastúpení: I. de Viron a M. Hernandez Dispaux, avocates,
- belgická vláda, v zastúpení: C. Pochet a T. Materne, splnomocnení zástupcovia, za právnej pomoci J. Vanden Eynde, avocat,
- česká vláda, v zastúpení: M. Smolek, splnomocnený zástupca,
- Európska komisia, v zastúpení: M. Van Hoof a V. Kreuzschitz, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

* Jazyk konania: francúzština.

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, v znení zmenenom, doplnenom a aktualizovanom nariadením Rady (ES) č. 118/97 z 2. decembra 1996 (Ú. v. ES L 28, 1997, s. 1; Mim. vyd. 05/003, s. 3), zmeneného a doplneného nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1992/2006 z 18. decembra 2006 (Ú. v. EÚ L 392, s. 1) (ďalej len „nariadenie č. 1408/71“), článku 13 ods. 2 a článku 14 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktorá mení a dopĺňa nariadenie (EHS) 1612/68 a ruší smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Ú. v. EÚ L 158, s. 77; Mim. vyd. 05/005, s. 46), v spojení s článkom 18 ZFEÚ, ako aj článkami 20 a 21 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi Office national d'allocations familiales pour travailleurs salariés (ONAFTS) (Národný úrad pre rodinné prídavky zamestnancov) a pani Hadjovou Ahmedovou vo veci priznania zaručených rodinných dávok.

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Článok 10 nariadenia Rady (EHS) č. 1612/68 z 15. októbra 1968 o slobode pohybu pracovníkov v rámci spoločenstva (Ú. v. ES L 257, s. 2; Mim. vyd. 05/001, s. 15), zrušený smernicou 2004/38, znel:
„1. Spolu s pracovníkom, ktorý je štátnym príslušníkom jedného členského štátu a je zamestnaný na území iného členského štátu, majú bez ohľadu na svoju štátnu príslušnosť právo usadiť sa:
a) jeho manželka/jej manžel a potomkovia, ak majú menej ako 21 rokov alebo sú závislými osobami,
...“
- 4 Článok 12 nariadenia č. 1612/68, zrušeného nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 492/2011 z 5. apríla 2011 o slobode pohybu pracovníkov v rámci Únie (Ú. v. EÚ L 141, s. 1), ktorého znenie bolo prevzaté do článku 10 nariadenia č. 492/2011, vo svojom prvom odseku stanovoval:
„Deti štátneho príslušníka členského štátu, ktorý je alebo bol zamestnaný na území iného členského štátu, sa prijímajú na všeobecnovzdelávacie, učňovské a odborné štúdium v tomto štáte za rovnakých podmienok ako štátni príslušníci tohto štátu, ak tieto deti majú bydlisko na jeho území.“
- 5 Článok 1 nariadenia č. 1408/71, nazvaný „Definície“, stanovuje:
„Na účely tohto nariadenia:
...“

- f) i) rodinný príslušník znamená akúkoľvek osobu definovanú alebo uznanú za rodinného príslušníka alebo označenú za člena domácnosti právnymi predpismi, podľa ktorých sa poskytujú dávky...; ak však uvedené právne predpisy považujú za rodinného príslušníka alebo člena domácnosti len osobu, ktorá žije v spoločnej domácnosti so zamestnancom alebo samostatne zárobkovo činnou osobou alebo študentom, táto podmienka sa považuje za splnenú, ak je dotknutá osoba závislá najmä na tejto osobe. ...

...“

- 6 Článok 2 nariadenia č. 1408/71, nazvaný „Osoby, na ktoré sa nariadenie vzťahuje“, vo svojom odseku 1 stanovuje:

„Toto nariadenie sa vzťahuje na zamestnancov..., ako aj na ich rodinných príslušníkov...“

- 7 Článok 1 nariadenia Rady (ES) č. 859/2003 zo 14. mája 2003, ktorým sa rozširujú ustanovenia nariadenia (EHS) č. 1408/71 a nariadenia (EHS) č. 574/72 na štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa doteraz tieto ustanovenia nevzťahujú výhradne z dôvodu ich štátnej príslušnosti (Ú. v. EÚ L 124, s. 1; Mim. vyd. 05/004, s. 317), stanovuje:

„... ustanovenia nariadenia (EHS) č. 1408/71... sa uplatňujú na štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí nie sú ešte zahrnutí do týchto ustanovení výhradne z dôvodu svojej štátnej príslušnosti, ako aj na ich rodinných príslušníkov a ich pozostalých za predpokladu, že majú bydlisko v súlade s právnymi predpismi na území členského štátu a sú v situácii, ktorá sa neobmedzuje vo všetkých ohľadoch na jeden členský štát.“

- 8 Článok 13 smernice 2004/38, nazvaný „Zachovanie práva pobytu rodinných príslušníkov v prípade rozvodu, anulovania manželstva alebo ukončenia registrovaného partnerstva“, vo svojom odseku 2 stanovuje, že za určitých podmienok rozvod, anulovanie manželstva alebo ukončenie registrovaného partnerstva nevedie k strate práva rodinných príslušníkov občana Únie, ktorí nie sú štátnymi príslušníkmi členského štátu, na pobyt.

- 9 Článok 14 tejto smernice, nazvaný „Zachovanie práva pobytu“, v odseku 2 stanovuje:

„Občania Únie a ich rodinní príslušníci majú právo pobytu určené v [článku] 13, pokiaľ spĺňajú podmienky v [ňom] stanovené.

...“

Belgické právo

- 10 Článok 1 zákona z 20. júla 1971, ktorým sa zavádzajú zaručené rodinné dávky (*Moniteur belge* zo 7. augusta 1971, s. 9302, ďalej len „zákon o zaručených rodinných dávkach“), v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej stanovuje:

„... rodinné dávky sa za podmienok stanovených týmto zákonom alebo na základe tohto zákona priznávajú na dieťa, ktoré je výlučne alebo hlavne v opatere fyzickej osoby s bydliskom v Belgicku.

...

Fyzická osoba uvedená v prvom odseku musí mať v Belgicku skutočný neprerušovaný pobyt minimálne počas posledných piatich rokov, ktoré predchádzajú žiadosti o zaručené rodinné dávky.

Túto podmienku nemusí spĺňať:

- 1° osoba, na ktorú sa uplatňuje [nariadenie č. 1408/71],
- 2° osoba bez štátnej príslušnosti,
- 3° utečenec v zmysle zákona z 15. decembra 1980 o vstupe na územie, pobyte, usadení a vyhostení cudzincov [(*Moniteur belge* z 31. decembra 1980, s. 14584, ďalej len „zákon z 15. decembra 1980“)],
- 4° osoba neuvedená v bode 1, ktorá je štátnym príslušníkom štátu, ktorý ratifikoval Európsku sociálnu chartu alebo revidovanú Európsku sociálnu chartu.

Ak je fyzická osoba uvedená v prvom odseku cudzincom, musí jej byť uznaný alebo povolený pobyt alebo usadenie sa v Belgicku v súlade s ustanoveniami [zákon z 15. decembra 1980]...“

- 11 Počas obdobia, ktorého sa týka spor vo veci samej, bola zákonom z 30. decembra 2009 o rôznych ustanoveniach (*Moniteur belge* z 31. decembra 2009, s. 82925) rozšírená výnimka z podmienky týkajúcej sa pobytu v dĺžke piatich rokov tým, že do článku 1 siedmeho odseku zákona o zaručených rodinných dávkach bol vložený bod 5, ktorý znie:

„osoba žiadajúca o zaručené rodinné dávky na dieťa, ktoré je:

- a) štátnym príslušníkom štátu, na ktorý sa uplatňuje [nariadenie č. 1408/71], alebo v prípade, že o taký prípad nejde, štátnym príslušníkom štátu, ktorý ratifikoval Európsku sociálnu chartu alebo (revidovanú) Európsku sociálnu chartu,
- b) alebo osobou bez štátnej príslušnosti alebo utečencom v zmysle zákona z 15. decembra 1980...“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 12 Pani Hadj Ahmed, alžírka štátna príslušníčka, je od 18. januára 2006 evidovaná v registri obyvateľov v Belgicku a odvtedy je držiteľkou povolenia na pobyt na belgickom území. Toto povolenie na pobyt získala preto, lebo sa v Belgicku pripojila k partnerovi, ktorý je francúzskym štátnym príslušníkom. Pani Hadj Ahmed a jej partner majú spolu dieťa, narodené 18. decembra 2003, ktoré je takisto francúzskym štátnym príslušníkom. Po tom, ako v roku 2006 získala povolenie na pobyt, sa k nej v Belgicku pripojila jej dcéra, narodená 28. januára 1993, ktorá je alžírskou štátnou príslušníčkou.
- 13 Počas spoločného bývania s partnerom mala pani Hadj Ahmed, ktorá v Belgicku nikdy nemala postavenie pracovníčky, nárok na rodinné dávky v bežnej výške na dve deti na základe obdobia výkonu pracovnej činnosti jej partnera v Belgicku.
- 14 Pani Hadj Ahmed a jej partner sa v júni 2007 odlúčili. Od 15. mája 2007 je pani Hadj Ahmed, voči ktorej jej bývalý partner nemá vyživovaciu povinnosť, odkázaná na sociálnu pomoc.
- 15 Od 1. októbra 2007 pani Hadj Ahmed prestala poberať rodinné dávky na svoju dcéru, zatiaľ čo v prípade ďalšieho dieťaťa tieto dávky poberala aj naďalej. Na ONAFTS bola podaná žiadosť smerujúca k tomu, aby boli od toho istého dátumu priznané zaručené rodinné dávky na túto dcéru. Dňa 7. apríla 2008 tento orgán uvedenú žiadosť zamietol z dôvodu, že dotknutá osoba nespĺňala podmienku týkajúcu sa pobytu v dĺžke piatich rokov stanovenú v článku 1 zákona o zaručených rodinných dávkach.

- 16 Návrhom z 3. júla 2008 podala pani Hadj Ahmed na Tribunal du travail de Bruxelles (Pracovný súd v Bruseli) žalobu proti rozhodnutiu ONAFTS o zamietnutí, pričom sa domáhala uplatnenia ustanovení nariadenia č. 1408/71. V tom istom čase na základe výzvy ONAFTS podala na príslušné orgány žiadosť o výnimku z podmienky týkajúcej sa dĺžky pobytu v Belgicku. V nadväznosti na toto konanie boli pani Hadjovej Ahmedovej po štyroch rokoch pobytu, teda od 18. januára 2010, priznané zaručené rodinné dávky na jej dcéru. V dôsledku toho obdobie, za ktoré sa v rámci sporu vo veci samej o tieto dávky žiada, predstavuje obdobie od 1. októbra 2007 do 18. januára 2010.
- 17 Tribunal du travail de Bruxelles rozsudkom z 23. augusta 2010 vyhovel žalobe pani Hadjovej Ahmedovej. Tento súd usúdil, že keďže bolo dotknutej osobe udelené povolenie usadiť sa v Belgicku ako rodinná príslušníčka občana Únie, má rovnaké postavenie ako tento občan a má právo na rovnaké zaobchádzanie, aké sa priznáva štátnym príslušníkom tohto členského štátu, pričom odkázal na rozsudok zo 7. septembra 2004, Trojani (C-456/02, Zb. s. I-7573).
- 18 ONAFTS sa proti tomuto rozsudku odvolal na Cour du travail de Bruxelles. ONAFTS sa domnieva, že nemožno prijať záver, že by odporkyňa v konaní vo veci samej patrila do pôsobnosti nariadenia č. 1408/71. Vyjadruje pochybnosti v súvislosti s tým, že by zo smernice 2004/38 bolo možné vyvodiť, že osoba, ktorá nemá postavenie občana Únie, má rovnaké postavenie ako občan Únie, ak sa táto osoba pripojí k osobe s takýmto postavením. Takisto tvrdí, že už citovaný rozsudok Trojani sa vzťahuje na situáciu, ktorá sa týka občana Únie a sociálnej dávky, a teda ide o prípad, ktorý je odlišný od prípadu odporkyne v konaní vo veci samej.
- 19 Vnútroštátny súd sa domnieva, že pani Hadj Ahmed sa dovoľáva uplatnenia nariadenia č. 1408/71, aby sa vyhla uplatneniu podmienky týkajúcej sa pobytu v dĺžke piatich rokov stanovenej v článku 1 zákona o zaručených rodinných dávkach.
- 20 Za týchto podmienok Cour du travail de Bruxelles rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:
- „1. Patrí štátna príslušníčka tretieho štátu (v prejednávacom prípade alžírka štátna príslušníčka) v prípade, ak získala za menej ako 5 rokov povolenie na pobyt v členskom štáte (v prejednávacom prípade v Belgicku), aby sa bez uzavretia manželstva alebo registrovaného partnerstva pripojila k občanovi iného členského štátu (v prejednávacom prípade k osobe, ktorá je francúzskym štátnym príslušníkom), s ktorým má dieťa (ktoré je francúzskym štátnym príslušníkom), do osobnej pôsobnosti nariadenia [č.] 1408/71 ako rodinná príslušníčka pracovníka, ktorý je štátnym príslušníkom členského štátu, na účely poberania zaručených rodinných dávok na iné dieťa, ktoré je štátnym príslušníkom tretej krajiny (v prejednávacom prípade alžírskou štátnou príslušníčkou), aj keď sa jej spoločné bývanie s otcom dieťaťa, ktoré je francúzskym štátnym príslušníkom, medzitým skončilo?
 2. V prípade zápornej odpovede na prvú otázku, patrí táto štátna príslušníčka tretieho štátu alebo jej dieťa, ktoré je štátnou príslušníčkou tretieho štátu, za okolností uvedených v prvej otázke a z dôvodu prítomnosti dieťaťa, ktoré je francúzskym štátnym príslušníkom, v jej domácnosti do osobnej pôsobnosti nariadenia [č.] 1408/71 ako rodinná príslušníčka pracovníka, ktorý je štátnym príslušníkom členského štátu, na účely poberania zaručených rodinných dávok na dieťa, ktoré je alžírskou štátnou príslušníčkou?
 3. V prípade zápornej odpovede na predchádzajúce otázky, uplatní sa na túto štátnu príslušníčku tretieho štátu za okolností uvedených v prvej otázke na základe [článku 13 ods. 2 a článku 14] smernice 2004/38... v spojení s článkom 12 ES (teraz [článok] 18 ZFEÚ) rovnaké právne zaobchádzanie ako na štátnych príslušníkov tohto štátu, pokiaľ jej nebolo odňaté právo na pobyt, takže je vylúčené, aby belgický štát v jej prípade vyžadoval na účely poberania zaručených rodinných dávok splnenie podmienky týkajúcej sa dĺžky pobytu, zatiaľ čo v prípade vnútroštátnych poberateľov sa táto podmienka nevyžaduje?

4. V prípade zápornej odpovede na predchádzajúce otázky, bude sa za okolností uvedených v prvej otázke na túto štátnu príslušníčku tretieho štátu ako na matku občana [Únie] na základe článkov 20 a 21 [Charty] vzťahovať zásada rovnosti zaobchádzania, takže je vylúčené, aby belgický štát v jej prípade vyžadoval splnenie podmienky týkajúcej sa dĺžky pobytu na účely poberania zaručených rodinných dávok na jej druhé dieťa, ktoré je štátnou príslušníčkou tretej krajiny, zatiaľ čo v prípade dieťaťa, [ktoré je štátnym príslušníkom členského štátu], sa táto podmienka nevyžaduje?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej a druhej otázke

- 21 Svojimi prvými dvomi otázkami, ktoré treba skúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má nariadenie č. 1408/71 vykladať v tom zmysle, že do jeho pôsobnosti patrí štátna príslušníčka tretieho štátu (ďalej len „matka“) alebo jej dcéra, ktorá je takisto štátnou príslušníčkou tretieho štátu (ďalej len „dcéra“), pokiaľ sa nachádzajú v tejto situácii:
- matka získala za menej ako päť rokov povolenie na pobyt v členskom štáte, aby sa bez uzavretia manželstva alebo registrovaného partnerstva pripojila k štátnemu príslušníkovi iného členského štátu (ďalej len „štátny príslušník iného členského štátu“), s ktorým má dieťa, ktoré je štátnym príslušníkom uvedeného členského štátu (ďalej len „spoločné dieťa“),
 - postavenie pracovníka má iba štátny príslušník iného členského štátu,
 - spoločné bývanie matky a štátneho príslušníka iného členského štátu sa medzičasom skončilo a
 - dcéra a spoločné dieťa sú členmi matkinej domácnosti.
- 22 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že pojem „rodinný príslušník“ pracovníka v zmysle nariadenia č. 1408/71 je vymedzený v článku 1 písm. f) bode i) uvedeného nariadenia tak, že znamená „akúkoľvek osobu definovanú alebo uznanú za rodinného príslušníka alebo označenú za člena domácnosti právnymi predpismi, podľa ktorých sa poskytujú dávky...; ak však uvedené právne predpisy považujú za rodinného príslušníka alebo člena domácnosti len osobu, ktorá žije v spoločnej domácnosti so zamestnancom alebo samostatne zárobkovo činnou osobou...“, táto podmienka sa považuje za splnenú, ak je dotknutá osoba závislá najmä na tejto osobe“.
- 23 V prvom rade toto ustanovenie výslovne odkazuje na vnútroštátnu právnu úpravu tým, že za „rodinného príslušníka“ označuje „akúkoľvek osobu definovanú alebo uznanú za rodinného príslušníka alebo označenú za člena domácnosti právnymi predpismi, podľa ktorých sa poskytujú dávky“ (rozsudok z 26. novembra 2009, Slanina, C-363/08, Zb. s. I-11111, bod 25).
- 24 V druhom rade článok 1 písm. f) bod i) nariadenia č. 1408/71 upravuje spresnenie, podľa ktorého, „ak však uvedené [vnútroštátne] právne predpisy považujú za rodinného príslušníka alebo člena domácnosti len osobu, ktorá žije v spoločnej domácnosti so zamestnancom alebo samostatne zárobkovo činnou osobou, táto podmienka sa považuje za splnenú, ak je dotknutá osoba závislá najmä na tejto osobe“ (rozsudok Slanina, už citovaný, bod 26).
- 25 Ako správne uvádzajú česká vláda a Európska komisia, podmienka stanovená článkom 1 písm. f) bodom i) nariadenia č. 1408/71 by teda bola splnená, ak by sa za okolností veci samej matka alebo dcéra mohli v zmysle vnútroštátneho zákona a na účely jeho uplatnenia považovať za „členov rodiny“

štátneho príslušníka iného členského štátu, a v prípade, že by to tak nebolo, ak by sa mohli považovať za „najmä závislé“ od tohto štátneho príslušníka iného členského štátu (pozri v tomto zmysle rozsudok Slanina, už citovaný, bod 27).

- 26 Aj keď spis, ktorým disponuje Súdny dvor, obsahuje údaje, podľa ktorých táto podmienka vo veci samej nebola splnená, prináleží vnútroštátnemu súdu, aby to overil.
- 27 Naproti tomu, ako správne tvrdí belgická vláda, z článku 1 písm. f) bodu i) nariadenia č. 1408/71, tak ako bol vyložený v bode 25 tohto rozsudku, vyplýva, že samotná okolnosť, že spoločné dieťa je členom matkinej domácnosti, nie je sama osebe relevantná na účely posúdenia matky alebo dcéry ako „člena rodiny“ štátneho príslušníka iného členského štátu v zmysle tohto ustanovenia.
- 28 Pokiaľ ide o prípadné uplatnenie nariadenia č. 859/2003, na ktoré tiež odkazuje vnútroštátny súd, treba uviesť, že podľa článku 1 uvedeného nariadenia tento článok rozširuje osobnú pôsobnosť nariadenia č. 1408/71 na štátnych príslušníkov tretích štátov, pokiaľ už títo štátni príslušníci nepatria do osobnej pôsobnosti nariadenia č. 1408/71 vylučne z dôvodu ich štátnej príslušnosti.
- 29 Prípadné neuplatnenie nariadenia č. 1408/71 v prípade matky alebo dcéry závisí nie od ich štátnej príslušnosti, ale od skutočnosti, že ich nemožno považovať za členov rodiny štátneho príslušníka iného štátu v zmysle článku 1 písm. f) bodu i) tohto nariadenia.
- 30 Okrem toho podľa článku 1 nariadenia č. 859/2003 musí štátny príslušník na to, aby sa na neho a členov jeho rodiny uplatňovalo nariadenie č. 1408/71, spĺňať dve podmienky. Jednak musí mať legálne bydlisko na území členského štátu a jednak musí byť v situácii, ktorá sa vo všetkých ohľadoch neobmedzuje na jeden členský štát. Takým je najmä prípad štátneho príslušníka tretieho štátu, ktorý má väzby len na tretí štát a jeden členský štát (pozri v tomto zmysle rozsudok z 18. novembra 2010, Xhymshiti, C-247/09, Zb. s. I-11845, bod 28).
- 31 Pokiaľ ide o prvú podmienku, treba konštatovať, že vzhľadom na informácie uvedené v návrhu na začatie prejudiciálneho konania tak matka, ako aj dcéra mali počas relevantného obdobia na účely konania vo veci samej legálne bydlisko v Belgicku.
- 32 Pokiaľ ide o druhú podmienku, zo situácie matky a dcéry vyplýva, že majú väzby len na tretí štát a jeden členský štát, a to konkrétne na Alžírsku demokratickú republiku a Belgické kráľovstvo.
- 33 Za týchto podmienok nemožno usúdiť, že by nariadenie č. 859/2003 rozširovalo pôsobnosť nariadenia č. 1408/71 na také osoby, akými sú matka alebo dcéra.
- 34 V dôsledku toho treba na prvú a druhú otázku odpovedať tak, že nariadenie č. 1408/71 sa má vykladať v tom zmysle, že matka alebo dcéra, pokiaľ sa nachádzajú v situácii uvedenej v bode 21 tohto rozsudku, nepatria do osobnej pôsobnosti tohto nariadenia, okrem situácie, keď ich možno v zmysle vnútroštátneho zákona a na účely jeho uplatnenia považovať za „členov rodiny“ štátneho príslušníka iného členského štátu, a v prípade, že by to tak nebolo, keď ich možno považovať za „najmä závislé“ od tohto štátneho príslušníka iného členského štátu.

O tretej otázke

- 35 Svojou treťou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 13 ods. 2 a článok 14 smernice 2004/38 v spojení s článkom 18 ZFEÚ majú vykladať v tom zmysle, že bránia právnej úprave členského štátu, ktorou tento štát v prípade matky, pokiaľ sa nachádza v situácii uvedenej v bode 21 tohto rozsudku, vyžaduje na účely priznania zaručených rodinných dávok splnenie podmienky týkajúcej sa pobytu v dĺžke piatich rokov, zatiaľ čo v prípade svojich štátnych príslušníkov splnenie tejto podmienky nevyžaduje.

- 36 V tejto súvislosti, ako správne uvádzajú belgická a česká vláda, ako aj Komisia, zo znenia článku 13 ods. 2 smernice 2004/38 výslovne vyplýva, že právo rodinných príslušníkov občana Únie, ktorí nie sú štátnymi príslušníkmi členského štátu, na pobyt sa podľa tohto ustanovenia a za určitých podmienok zachováva iba v prípade rozvodu, anulovania manželstva alebo ukončenia registrovaného partnerstva.
- 37 Ako však potvrdzuje samotné znenie prvej otázky, z okolnosti, o ktoré ide v konaní vo veci samej, nevyplýva existencia manželstva alebo registrovaného partnerstva medzi matkou a štátnym príslušníkom iného členského štátu. Za týchto podmienok sa matka nemôže dovoliavať práva na pobyt podľa článku 13 ods. 2 smernice 2004/38 ani podľa článku 14 tejto smernice, ktorý vo svojom odseku 2 iba pripomína potrebu, aby dotknuté osoby na účely zachovania práva na pobyt spĺňali podmienky stanovené najmä v článku 13 uvedenej smernice.
- 38 Zohľadnenie článku 18 ZFEÚ, na ktorý odkazuje vnútroštátny súd vo svojej tretej otázke, nemôže vyvrátiť tento záver.
- 39 Okolnosť, že taká osoba, akou je odporkyňa vo veci samej, disponovala počas relevantného obdobia na účely konania vo veci samej povolením na pobyt v Belgicku, totiž nemá za následok, že sa v jej prípade uplatní zásada zákazu diskriminácie na základe štátnej príslušnosti podľa článku 18 ZFEÚ.
- 40 Súdny dvor v bode 46 už citovaného rozsudku Trojani v podstate rozhodol, že v prípade, ak má občan Únie povolenie na pobyt v členskom štáte, môže sa odvolať na článok 18 ZFEÚ s cieľom získať dávku sociálnej pomoci, a to za rovnakých podmienok ako štátny príslušník tohto členského štátu.
- 41 Tento výklad v kontexte občianstva Únie (pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. marca 2005, Bidar, C-209/03, Zb. s. I-2119, body 37 a 39) však sám osebe nemožno uplatniť na situáciu, keď štátny príslušník tretieho štátu disponuje povolením na pobyt v členskom štáte.
- 42 To znamená, že v rámci konania na základe spolupráce medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdny dvorom zakotveného v článku 267 ZFEÚ prislúcha Súdnemu dvoru poskytnúť vnútroštátnemu súdu odpoveď potrebnú na rozhodnutie vo veci, ktorú začal tento súd prejednávať. V dôsledku toho, hoci z formálneho hľadiska vnútroštátny súd obmedzil svoju tretiu otázku iba na výklad smernice 2004/38, táto okolnosť nebráni Súdnemu dvoru poskytnúť vnútroštátnemu súdu všetky aspekty výkladu práva Únie, ktoré môžu byť užitočné na rozhodnutie v prejednávanej veci, bez ohľadu na to, či ich vnútroštátny súd uviedol v znení svojich otázok. V tejto súvislosti Súdny dvor prináleží, aby zo všetkých skutočností, ktoré poskytol vnútroštátny súd, a najmä z odôvodnenia rozhodnutia vnútroštátneho súdu, zistil ustanovenia tohto práva, ktoré si so zreteľom na predmet sporu vyžadujú výklad (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. októbra 2010, Fuß, C-243/09, Zb. s. I-9849, body 39 a 40, ako aj citovanú judikatúru).
- 43 Komisia tvrdí, že matka sa mohla na to, aby v jej prípade na účely priznania zaručených rodinných dávok nebola uplatnená podmienka týkajúca sa pobytu v dĺžke piatich rokov, odvolať na zásadu zákazu diskriminácie z dôvodu štátnej príslušnosti na základe práva na pobyt vyplývajúceho z článku 12 nariadenia č. 1612/68.
- 44 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že cieľ nariadenia č. 1612/68, ktorým je voľný pohyb pracovníkov, vyžaduje na zaručenie tejto slobody v súlade so zásadami slobody a dôstojnosti čo najlepšie podmienky začlenenia rodiny migrujúceho pracovníka do spoločnosti v hostiteľskom členskom štáte (pozri rozsudky z 13. novembra 1990, di Leo, C-308/89, Zb. s. I-4185, bod 13, ako aj zo 17. septembra 2002, Baumbast a R, C-413/99, Zb. s. I-7091, bod 50).
- 45 Na úspech takého začlenenia je nevyhnutné, aby dieťa migrujúceho pracovníka mohlo navštevovať školu a vzdelávať sa v hostiteľskom členskom štáte, ako výslovne stanovuje článok 12 nariadenia č. 1612/68, s cieľom úspešne ukončiť štúdium (rozsudky z 15. marca 1989, Echternach a Moritz, 389/87 a 390/87, Zb. s. 723, bod 21, ako aj Baumbast a R, už citovaný, bod 51).

- 46 Podľa judikatúry toto právo na prístup k vzdelávaniu zahŕňa samostatné právo dieťaťa migrujúceho pracovníka alebo migrujúceho bývalého pracovníka na pobyt v prípade, keď sa chce dieťa vzdelávať v hostiteľskom členskom štáte, ako aj zodpovedajúce právo na pobyt rodiča, ktorý sa o toto dieťa skutočne stará (pozri rozsudok z 23. februára 2010, Teixeira, C-480/08, Zb. s. I-1107, bod 36 a 53).
- 47 Podľa Komisie sa tak dcére, ako aj spoločnému dieťaťu a v dôsledku toho takisto matke v prípade, že táto matka skutočne má tieto deti v opatere, priznáva právo na pobyt založené na článku 12 nariadenia č. 1612/68.
- 48 Za takých okolností, akými sú okolnosti prejednávaneho prípadu, však tento výklad nemožno uplatniť v prípade dcéry.
- 49 Jednak je totiž nesporné, že dcéra nie je dieťaťom štátneho príslušníka iného členského štátu. Vo vzťahu k tejto osobe teda nemá postavenie dieťaťa štátneho príslušníka členského štátu, ktorý je alebo bol zamestnaný na území iného členského štátu, v zmysle článku 12 nariadenia č. 1612/68.
- 50 Takisto je nesporné, ako tvrdí Komisia, že právo usadiť sa s migrujúcim pracovníkom, ktoré sa na základe článku 10 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1612/68 priznáva „jeho manželke/jej manželovi a ich potomkom, ak majú menej ako 21 rokov alebo sú na ňom závislí“, sa má vykladať tak, že sa priznáva tak potomkom tohto pracovníka, ako aj potomkom jeho manželky alebo manžela (rozsudok Baumbast a R, už citovaný, bod 57).
- 51 V tejto súvislosti stačí uviesť, že za takých okolností, akými sú okolnosti prejednávaneho prípadu, matka nie je manželkou štátneho príslušníka iného členského štátu ani ňou nebola, pričom partnera v rámci obvyčajného bývania v spoločnej domácnosti nemožno považovať za „manžela“ v zmysle článku 10 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1612/68 (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. apríla 1986, Reed, 59/85, Zb. s. 1283, bod 16). Dcéru teda nemožno považovať za dieťa manželky migrujúceho pracovníka alebo migrujúceho bývalého pracovníka.
- 52 Naopak, pokiaľ ide o spoločné dieťa, treba uviesť, že toto dieťa, ako vyplýva zo spisu, ktorý má Súdny dvor k dispozícii, je skutočne dieťaťom štátneho príslušníka členského štátu, ktorý je alebo bol zamestnaný na území iného členského štátu v zmysle článku 12 nariadenia č. 1612/68. Aby však mohlo byť matke ako rodičovi zabezpečujúcemu skutočnú opateru tohto dieťaťa priznané právo na pobyt na základe tohto ustanovenia, treba, aby sa spoločné dieťa začalo zúčastňovať na vzdelávacom systéme hostiteľského členského štátu (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 6. septembra 2012, Czop a Punakova, C-147/11 a C-148/11, bod 29).
- 53 Súdny dvor však nedisponuje dostatočnými informáciami, pokiaľ ide o situáciu spoločného dieťaťa, konkrétnejšie o vzdelávanie tohto dieťaťa, čo v tejto fáze konania pred Súdnym dvorom vedie k hypotetickej povahe výkladu dôsledkov, ktoré by na spor vo veci samej mohla mať existencia práva matky na pobyt na základe článku 12 nariadenia č. 1612/68.
- 54 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba na tretiu otázku odpovedať tak, že článok 13 ods. 2 a článok 14 smernice 2004/38 v spojení s článkom 18 ZFEÚ sa majú vykladať v tom zmysle, že nebránia právnej úprave členského štátu, ktorou tento štát v prípade matky, pokiaľ sa nachádza v situácii uvedenej v bode 21 tohto rozsudku, vyžaduje na účely priznania zaručených rodinných dávok splnenie podmienky týkajúcej sa pobytu v dĺžke piatich rokov, zatiaľ čo v prípade svojich štátnych príslušníkov splnenie tejto podmienky nevyžaduje.

O štvrtej otázke

- 55 Vzhľadom na odpoveď poskytnutú na predchádzajúce otázky netreba odpovedať na štvrtú otázku.

- 56 Treba totiž pripomenúť, že základné práva zaručené v právnom poriadku Únie vrátane Charty sa uplatnia vo všetkých situáciách, ktoré upravuje právo Únie, avšak nie mimo týchto situácií (pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. februára 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, bod 19 a citovanú judikatúru).
- 57 Ako však vyplýva z odpovede na predchádzajúce otázky, Súdny dvor nedisponuje informáciami umožňujúcimi prijať záver, že by taká situácia ako v konaní vo veci samej bola skutočne upravená právom Únie.

O trovách

- 58 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (štvrtá komora) rozhodol takto:

1. Nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, v znení zmenenom, doplnenom a aktualizovanom nariadením Rady (ES) č. 118/97 z 2. decembra 1996, zmenené a doplnené nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1992/2006 z 18. decembra 2006, sa má vykladať v tom zmysle, že pokiaľ sa štátna príslušníčka tretieho štátu alebo jej dcéra, ktorá je takisto štátnou príslušníčkou tretieho štátu, nachádzajú v tejto situácii:

- táto štátna príslušníčka tretieho štátu získala za menej ako päť rokov povolenie na pobyt v členskom štáte, aby sa bez uzavretia manželstva alebo registrovaného partnerstva pripojila k štátnemu príslušníkovi iného členského štátu, s ktorým má dieťa, ktoré je štátnym príslušníkom uvedeného členského štátu,
- postavenie pracovníka má iba tento štátny príslušník iného členského štátu,
- spoločné bývanie uvedenej štátnej príslušníčky tretieho štátu a uvedeného štátneho príslušníka iného členského štátu sa medzičasom skončilo a
- obe deti sú členmi matkinej domácnosti,

nepatria do osobnej pôsobnosti tohto nariadenia, okrem situácie, keď ich možno v zmysle vnútroštátneho zákona a na účely jeho uplatnenia považovať za „členov rodiny“ tohto štátneho príslušníka iného členského štátu, a v prípade, že by to tak nebolo, keď ich možno považovať za „najmä závislé“ od tohto štátneho príslušníka iného členského štátu.

2. Článok 13 ods. 2 a článok 14 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktorá mení a dopĺňa nariadenie (EHS) 1612/68 a ruší smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS, v spojení s článkom 18 ZFEÚ sa majú vykladať v tom zmysle, že nebránia právnej úprave členského štátu, ktorou tento štát v prípade štátnej príslušníčky tretieho štátu, pokiaľ sa nachádza v situácii uvedenej v bode 1

výroku tohto rozsudku, vyžaduje na účely priznania zaručených rodinných dávok splnenie podmienky týkajúcej sa pobytu v dĺžke piatich rokov, zatiaľ čo v prípade svojich štátnych príslušníkov splnenie tejto podmienky nevyžaduje.

Podpisy